

110 ÉVE SZÜLETETT BERÉNYI DÉNES

DÉNES BERÉNYI WAS BORN 110 YEARS AGO

Tar Károly

Nyíregyházi Főiskola, Turizmus és Földrajztudományi Intézet
H-4400 Nyíregyháza, Sóstói út 31/B , tar.karoly@nyf.hu

Összefoglalás. Berényi Dénes Karánsebesen, Erdély déli részén született 1900. szeptember 12-én, és 1971. november 30-án, hunyt el Debrecenben. 1920-ban érettségizett Nagyváradon és még ebben az évben a debreceni Tisza István Egyetemre került hallgatónak. Ettől az évről Debrecenben tanult, kutatott és oktatott haláláig. Megalapította a város első meteorológiai állomását, amely néhány hónapig a II. világháború alatt országos jelentőségre tett szert. Az általa létrehozott egyetemi Meteorológiai Intézet – 1951-ben – vezetésével ma is prosperáló tanszékké szerveződött. A lehetőségekhez alkalmazkodó, de a gazdasági igényeket is kielégítő témaválasztás, a korszerű eszközök és önálló módszerek alkalmazása, a széles körű szakirodalmi tájékozottság és a tudományos ötletekben való gazdagság jellemezte Berényi Dénes több mint négy évtizedes kutatómunkáját, amelyet 200-nál is több igen színvonalas tanulmány és hat könyv fémjelez. Kutatásaival megalapozta a magyar agrometeorológiát.

Abstract. Dénes Berényi was born in Karánsebes, southern part of Transylvania, on 12 September, 1900 and he died in Debrecen on 30 November 1971. He graduated in Nagyvárad in 1920 and this year he began his studies on Tisza István University in Debrecen. From this year he learned, researched and educated till his death in this town. He established the first meteorological station of the town, which had important role during some months in the Second World War. The Institute of Meteorology established by him became a department of the new Faculty of Science in 1951. The meteorological station and this department have been still working. His research work over four decades is marking with adaptation to opportunities, economically beneficial projects, up-to-date instruments and methods, wide knowledge of the bibliography, richness of scientific ideas. His scientific activity is marked by more than 200 studies of high standard and six books. The Hungarian agrometeorology was supported by his research.

Berényi Dénes Karánsebesen, Erdély déli részén született 1900. szeptember 12-én. 1920-ban érettségizett Nagyváradon, és még ebben az évben a debreceni Tisza István Egyetemre került hallgatónak. Itt kapott 1926-ban történelem-földrajz szakos középiskolai tanári oklevelet és került a Milleker Rezső vezette Földrajzi Intézetbe gyakornoknak. 1927-ben bölcsészdoktorátust szerzett, és kinevezték tanársegédnek. Érdeklődése az éghajlat felé fordult, rövidesen ő lett e (fakultatív) tárgy előadója.

Közben kiderült, hogy Berényi Dénes kitűnő szervezői adottságokkal is rendelkezik: 1928-ban a Tiszántúli területén az akkori Mezőgazdasági Kamara támogatásával bajorországi mintára agrometeorológiai és mezőgazdasági fenológiai hálózatot hozott létre. E hálózat – amely a második világháborúig működött – fenológiai, makro- és mikroklimatológiai megfigyeléseit sokszorosított havi jelentés formájában hozta nyilvánosságra. A háború utáni újjáépítése nem volt lehetséges, noha az egyre intenzívebben átszerveződő mezőgazdaságnak jelentős igénye lett volna rá. Megjegyzendő, hogy a Kamara hivatalos lapja, a Tiszántúli Gazda jelentős részben Berényi agrometeorológiai dolgozataira épült.

Ugyancsak 1928-ban meteorológiai állomást létesített az egyetem sporttelepén (a mai Dóczy utcán), amelyet később obszervatóriummá fejlesztett, és

amely ma is üzemel. A minden éghajlati elemre kiterjedő megfigyelési adatokat az Országos Meteorológiai és Földmágnassági Intézetbe küldték Budapestre, újabb adatsorral gazdagítva így a magyar klimatológiai kutatásokat. Azt, hogy nem eredménytelenül, az is bizonyítja, hogy a harmincas évek vége felé egy nemzetközi kimutatás a debreceni meteorológiai állomást a 20 legfontosabb állomás között sorolja fel.

Ezek mellett Berényi Dénes 1929-ben megkezdte Debrecenben a magaslégtér kutatásokat is. Ilyen jellegű kutatásai sem csak a hazai tudományos közvélemény előtt váltak ismertté. Megfigyeléseit havi jelentésekben, majd évkönyvekben rendszerezte, 1932-től kezdve pedig már időjárás térképeket is szerkesztett és napi prognózisokat is készített a helyi újságok részére.

Eredményes, intenzív és előzmény nélküli kutatómunkájának és oktatási tevékenységének köszönhetően 1933-ban egyetemi magántanári képesítést nyert. Ezzel lehetővé vált, hogy a Földrajzi Intézetben belül megalakuljon a Meteorológiai Intézet, amelynek vezetésével természetesen Berényi Dénest bízta meg az egyetem. Ekkor már volt segítőtje is: tanítványa, Kéri Menyhért, a magyar meteorológustársadalom nagy öregje. Ezekben az években az éghajlatlan előadójaként egyetemi jegyzetet írt, ami akkor

különleges újdonságnak számított. Ezzel a munkájával megelőzte szintén nagynevű budapesti kollégáit. A 40-es években a pallagi Mezőgazdasági Akadémián és az egyetemen egyidejűleg oktatott klimatológiát.

A Berényi által létrehozott tiszántúli kutatóállomásoknak sajátos szerepe lett 1944 ősztől. A szovjet hadsereg egy-egy terület elfoglalása után ugyanis azonnal megkezdte a harcok következtében szétzilált infrastruktúra és közigazgatás helyreállítását és közben tartását. Így az Ideiglenes Kormány megalakulása után annak földművelésügyi minisztere, Nagy Imre intézkedett a meteorológiai tevékenység felújításával kapcsolatban is. Ez természetesen elsődlegesen a szovjet hadsereg részére történő információszolgáltatást jelentette. E feladatot Berényi Dénes kapta és végezte – katonai segítséggel – a korábbi regionális, kizárólag agrometeorológiai célú mérőhálózatának újraindításával. Megbízását „Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalfőnöke” megnevezéssel kapta kézhez, azaz a debreceni Meteorológiai Intézet lett az Országos Meteorológiai Intézet központja is. Ez az állapot – amelyben Berényi Dénest nem egyszer atrocitások is érték – Budapest ostromának befejezése után még kb. két hónapig tartott.

Berényi 1945 tavaszán átadta az Országos Meteorológiai Intézetnek az általa felügyelt időszak megfigyelési anyagát, és majdnem teljes mértékben visszatért egyetemi kutató és oktató munkájához. Sajnálattal kellett ugyanakkor tudomásul vennie, hogy a háború utáni első felsőoktatásra vonatkozó kormányrendelet felfüggesztette a mezőgazdasági akadémiák működését. Kutatómunkáját azonban a kormány továbbra is támogatta, és 1947-ben országos jelentőségű, iskolateremtő munkásságának elismeréseként egyetemi c. ny. rk. tanári címet adományozott neki. Az oktató- és kutatómunka megalapozása mellett az egyetemi Meteorológiai Intézet megfigyelő állomása látta el az 1945 végén meginduló repülőtéri meteorológiai szolgálatot is. 1949-ben jött létre a független repülőtéri meteorológiai állomás Debrecenben, az egyetem megfigyelő állomása a továbbiakban éghajlatkutató állomásként működött. A debreceni meteorológiai hálózat helyzetének rendeződése után Berényi oktatási feladatai mellett még intenzívebb kutatói

munkába kezdett. Már 1947-ben áttért a rendszeres szabadföldi mérésekre, a különböző növényállományokban végzett mikroklimatológiai méréseket a növényklíma minél részletesebb feltárása érdekében. Pallagon az akkori Országos Dohánykísérleti Intézetben egy külön agrometeorológiai kutatócsoportot szervezett és vezetett, melynek költségeit a Földművelésügyi Minisztérium fedezte. Az itteni, 11 éven át végzett állományklíma-kutatás terjedelme és folyamatosága miatt úttörő munkának számít.

A felsőoktatás korszerűsítését 1947-ben kezdte meg a felügyelő tárca, melynek következtében kiszélesedtek a meteorológiai oktatás és kutatás lehetőségei is. Az 1949-ben létrejött Természettudományi Karon a Meteorológiai Intézet önállósult, külön költségvetéssel és némi személyzettel. Az intézetből tanszék 1951-ben lett, melynek megszervezésével és irányításával Berényi Dénest bízták meg. 1952-ben egyetemi tanárnak nevezték ki, és a Magyar Tudományos Akadémia a mezőgazdasági tudományok kandidátusává nyilvánította.

A Természettudományi Kar megszervezésében Berényi Dénes lelkesen és tevékenyen vett részt. Látta ugyanis a Kar létrejöttében az előrehaladás lehetőségét, a célszerűséget és ennek óriási tudományos jelentőségét. Kitűnő kapcsolatokat alakított ki az alapítási folyamat során Debrecenbe érkezett új professzorokkal (Bognár Rezső, Szalay Sándor, Gyires Béla), velük és másokkal együtt olyan új

fakultást hoztak létre, amelyet a tudomány és az oktatás színvonalának emelkedése szempontjából már abban az időben kiemelkedőnek lehetett tekinteni. Más egyetemek meteorológiai tanszékeivel szoros kapcsolatot tartott fenn, azok vezetőivel pedig kollégiális, tartalmas együttműködést folytatott. Ilyenek voltak Wagner Richárd professzor Szegeden, Száva-Kováts József és Dobosi Zoltán professzorok Budapesten, akikkel együtt érveltek e diszciplína tanszékeinek elismeréséért. Igen tartalmas volt a kapcsolata az Országos Meteorológiai Intézettel is, elsősorban Réthly Antal egyetemi tanár igazgatóval. Bensőséges személyes kapcsolatuk – melyben szerepet játszhatott az a talán véletlen egybeesés is, hogy mindketten az agrometeorológiában (is) tevékenykedtek – igen nagymértékben segítette a tanszék oktatási és kutatási céljainak az OMI támogatásával

*Prof. dr. Berényi Dénes
1900–1971*

történő megvalósítását. A legszorosabb, baráti kapcsolata azonban a szintén Budapesten élő és alkotó Aujeszky Lászlóval és Béll Bélával alakult ki.

Berényi professzor nagyarányú rövid és hosszú távú fejlesztési koncepciót dolgozott ki a tanszék személyi állományára, oktató- és kutatómunkájára vonatkozóan. Mellette oktatóként működött ekkor Szász Gábor, majd később Justyák János. Mindketten aspiránsok is voltak a professzor úr vezetésével. Mindkét „szellemi gyermeke” később tanszékvezető egyetemi tanár lett Debrecenben: Szász Gábor az Agrártudományi Egyetemen, Justyák János pedig a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Ezekben az években a Berényi professzor által oktatott tárgyak a következők voltak: Általános meteorológia, Általános éghajlat, A Föld éghajlata, Mikroklimatológia. Elsőként a magyar felsőoktatásban ez utóbbi tárgyhöz egyetemi jegyzetet írt a hallgatók felkészülését segítő, amelyben hazai, elsősorban saját legújabb kutatási eredményei alapján magyarázta a különböző jelenségeket. Megkövetelte, hogy előadásain ott legyenek fiatal munkatársai, de ő is gyakran megfordult azok óráin. Ezeket az órákat mindig közös értékelés követte. A tantárgyi reformok következtében azonban a tanszék oktatott tárgyainak listája állandóan változott. Végül is Berényi professzor szinte haláláig az Általános meteorológia és éghajlat c. tárgyat oktatta a földrajz szakos hallgatóknak két szemeszterben.

Hallgatói körökben igen közkedvelt személyiség volt, akit mindig kellő tisztelet övezett. Oktatói alaposága elsősorban abban nyilvánult meg, hogy az írott tananyag mellett mindig igyekezett a legújabb kutatási eredményeket a hallgatósággal is megismertetni. Oktatói sikerének titka pedig talán az, hogy a legbonyolultabb kérdés elemzése során is világosan meg tudta különböztetni a lényegest a lényegtelenről. Hallgatói közül sokan szívesen vállalkoztak klimatológiai, meteorológiai témájú szakdolgozatok készítésére, mivel mindig a legnagyobb igyekezettel segítette a fiataloknak a feladat eredményes megoldásában. Számos földrajztanár került ki az egyetemről úgy, hogy professzoruk hatására hosszú időre elkötelezték magukat a meteorológia mellett: megfigyelőállomás-vezetők lettek, vagy tovább folytatták tanulmányaikat a meteorológia területén, vagy ilyen témájú doktori értekezéseket írtak.

Berényi professzornak volt köszönhető, hogy a Meteorológiai Tanszék személyi állománya a tanszék szervezése kapcsán az 1951–60-as időszakban kilenc főre bővült, az oktatókat, kutatókat és a tanszéki segédket ideszámítva. Közben az egyetemi meteorológiai állomást obszervatóriummá fejlesztette a két helyiségből álló laboratórium megépítésével, a terület és a műszerezettség megnövelésével.

Az egyetem Természettudományi Karán Berényi Dénes dékánusa idején (1958–62) vetődött fel egy új kémiai komplexum felépítésének gondolata az oktatási és kutatási feltételek megjavítása érdekében. Ennek a gondolatnak kezdettől fogva lelkes támogatója, később a megvalósítás tevékeny részese volt. Tanszékvezetőként, dékánként nagy energiát fordított arra, hogy az akkor már jelentős külföldi és belföldi tudományos hírnévnek örvendő Meteorológiai Tanszék ebben az új épületben méltó elhelyezést kapjon. Erőfeszítéseinek eredményeképpen 1969 augusztusában a tanszék az épület földszintjén nyolctágas helyiségbe költözött. A legnagyobb helyiséget természetesen a tanszéki könyvtár foglalta el. Berényi professzor hihetetlenül széles szakirodalmi ismeretekkel rendelkezett, nem volt a meteorológiának olyan területe, amelynek legújabb eredményeiről ne lett volna kellő tájékozottsága. A „tanítva tanulás” módszerének, amelyet egész pályafutása alatt követett, alapvető feltétele azonban az állandóan gyarapodó könyvtár. A tanszékké alakulás előtt a könyvtár 100–200 kötetből és néhány folyóiratból állt. Nyugalomba vonulásakor sok ezer kötetet hagyott utódjára és a meteorológia iránt fokozottan érdeklődőkre, és ez a könyvtár volt az, ahol a legnagyobb számú szakmai folyóirat volt megtalálható Magyarországon.

Berényi professzor széles körű, külföldön és belföldön is nagyra értékelt tudományos munkásságának eredményei nemcsak önmagukban jelentősek. Szellemi és tudományos egyénisége teremtette meg a debreceni agrometeorológiai iskolát. Tudományos érdeklődése ugyanis kezdettől fogva elsősorban a meteorológia és annak a mezőgazdasági aspektusa, a növénytermesztéssel való kapcsolata felé irányult. A fent elmondottakból következik azonban, hogy a meteorológia más területein is tudott maradandót alkotni. A lehetőségekhez alkalmazkodó, de a gazdasági igényeket is kielégítő témaválasztás, a korszerű eszközök és önálló módszerek alkalmazása, a széles körű szakirodalmi tájékozottság és a tudományos ötletekben való gazdagság jellemezte Berényi Dénes több mint négy évtizedes kutatómunkáját, amelyet 200-nál is több igen színvonalas tanulmány és hat könyv fémjelez.

A II. világháború előtt és alatt kutatómunkáját a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara támogatásával végezte. Ennek fő vonulata hosszú éghajlati (elsősorban hőmérséklet és csapadék) és mezőgazdasági (termésmennyiség, -minőség) idősorok országos méretű feldolgozása volt. Vizsgálataiban az egyszerű ténymegállapítások mellett korszerű matematikai-statisztikai módszereket alkalmazott. A hazai szakirodalomban először használta fel következtetéseihez a növény fejlődésére kritikus értékek bekövetkezésének területi valószínűségét. Alkalmazott mód-

szereivel, eredeti gondolataival olyan összefüggések feltárására nyílt lehetőség, amelyekre a korábbi empirikus módszerek már nem voltak alkalmasak. E látásmód elméleti kutatások eredményeit a későbbiekben a mezőgazdaság fejlesztése során széles körűen hasznosították, hozzájárulva ezzel a növénytermesztés modernizációjához. Fenti alapvető kutatási tevékenysége ugyanis a tájtermesztés, a növényhonosítás és a termésbecslés szempontjából kiterjedt a legfontosabb mezőgazdasági növényeinkre. Eredményei, amelyeket külön kötetekben növényenként publikált, az agrometeorológiai irodalomnak ma is becses értékei, forrásmunkái.

A háborút követő években Berényi Dénes munkássága az új feltételeknek megfelelően módosult. Többek között megszűnt ugyanis a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara, a pallagi Mezőgazdasági Akadémia pedig 1949-ben mezőgazdasági kutatóintézet alakult. Vezetője, Manning G. Adolf professzor ezzel egy időben egy jelentős kutatási feladat irányítására kapott megbízást, amelynek lényegi kérdése a magyar növénytermesztés elméletének és gyakorlatának korszerűsítése és továbbfejlesztése volt. Berényi és Manning között rendkívül szoros együttműködés alakult ki, amelynek révén e nemzeti kutatási programba beépültek a mikroklimatológiai kutatások is. Berényi professzor érdeklődését ugyanis már a 30-as évektől felkeltette a nyílt és zárt mikroklimatikus terek klímájának, továbbá a növényállományok mikroklimájának problematikája. Érdeklődése akkor azonban nem realizálódhatott intenzív kutatómunkában, ugyanis hiányoztak ennek feltételei: a kísérleti növényállományok és a pontos, megbízható meteorológiai műszerek. A nemzeti programban tehát – amely 1956-ig tartott – jól támogatott, rendkívül széles körű mikrometeorológiai és mikroklimatológiai vizsgálatok folytak, lehetővé téve Berényi Dénes elméleti és gyakorlati tudományos kibontakozását ezen a területen is. E munka egyik leglényegesebb eredménye a különböző növényállományok különböző technológiai hatások (pl. agrotechnika, trágyázás, öntözés) által módosított mikroklimájának elemzése.

A mikroklima kutatások mellett tovább folytatta agroklimatológiai vizsgálatait is. Ebben a munkában kitűnő partnere volt Kreybig Lajos egyetemi tanár, akadémikus, akivel közösen készítették a „Magyarország növénytermesztésének irányelvei” c. sorozatot a Földművelési Minisztérium megbízásából. Később Kreybig ezeket egy több mint 500 oldalas könyvbe szerkesztette „Az agrotechnika tényezői és irányelvei” címmel. Az 1953-ban megjelent mű egy olyan jelentős tudományos kézikönyvvé vált, amelyben a Berényi Dénes által írt agroklimatológiai fejezetek nélkülözhetetlenek a probléma megértéséhez.

Berényi professzor mikroklimatológiai kutatásai

főként a növényállományok belső terére, valamint a felszín alatti talajtérre szorítkoztak. Konceptcionális tevékenységének középpontjában mindvégig az állományklíma sajátossága és a növényfaj közötti kölcsönös kapcsolat feltárása állt. Ezzel lerakta hazánkban a korszerű mikroklimatológia alapjait, melynek legfontosabb alapköveit az Akadémiai Kiadó által 1951-ben kiadott Aujeszki–Berényi–Béll: „Mezőgazdasági meteorológia” c. kötet tartalmazza. Szerzőtársai is a magyar meteorológia meghatározó egyéniségei. Ez a munka tulajdonképpen az első olyan magyar agrometeorológiai könyv, amely nem külföldi kutatások eredményeire, hanem hazai vizsgálatokra épülve foglalja össze azokat a legfontosabb agronómiai kérdéseket, amelyekben az időjárásnak, illetve az éghajlatnak fontos szerep jut.

Berényi Dénes tudományos munkássága nemcsak a nyílt terek (pl. a növényállomány), hanem a zárt terek mikroklimájának vizsgálatára is kiterjedt. Behatóan foglalkozott a Tokaj-hegyaljai borospincék, valamint az aggteleki karsztbarlangok mikroklimatológiai viszonyaival is. A pincék klímaviszonyainak szabályozását illetően olyan fontos megállapításokat tett, hogy egy külföldi folyóirat az erről megjelent cikkét német nyelven „egy az egyben” megjelentette. Szakmai berkekben a barlangok mikroklimáját taglaló munkáinak is hasonló volt a fogadtatása.

Berényi Dénes munkásságának sajátos szakasza volt az, amikor egy nemzetközi biológiai programba bekapcsolódva – melynek hazai koordinátorai Máté Imre és Soó Rezső professzorok voltak – az újszentesmargitai erdőben és a hortobágyi szikeseken végzett energia-háztartási vizsgálatokat. Ennek eredményei alapján vált világossá és érthetővé, hogy a növényi produkció és a klimatikus feltételek között rendkívül szoros összefüggés áll fenn, valamint az, hogy a szoláris energiának a növényi szervezetbe való beépülése milyen mértékben függ az éghajlati, időjárási feltételektől. A Hortobágyon folyó expedíciós vizsgálatok nemzetközi együttműködésben, a Lipcsei Egyetem Agrometeorológiai Tanszékével közösen folytak.

Berényi professzor sokoldalúsága abban is megnyilvánult, hogy kutatásai során mindig meg tudott újulni úgy, hogy a már megkezdett kutatási irányvonalat sem adta fel. Bizonyítja ezt az a tény is, hogy miközben intenzív agrometeorológiai és mikroklimatológiai kutatásokat végzett, valószínűleg Magyarországon először ő kezdett el foglalkozni a légkör szennyezettségének vizsgálatával. Az atom- és hidrogénbomba-robbantások idején Szalay Sándor akadémikussal együttműködve elemezte a levegő mesterséges radioaktivitását. A gyakorlati tapasztalatok mellett új elméleti megállapításokat is tett, ugyanis a radioaktív anyagokkal szennyezett levegő mozgása alapján kimutatta a két földi félteke légcse-

rését. E sajátos eredmény az általános légkörzés részletesebb megismerését segítette elő. Később konimétrikus mérések alapján városunk levegőjének portartalma idő- és térbeli alakulását tárta fel, aminek közegészségügyi jelentősége volt.

Az éghajlatot is kutatta. Munkásságának kezdetén szoros együttműködésben a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamarával tájklimatológiai kutatóállomásokat szervezett Debrecen környékének jellegzetes tájain: a Hortobágyon, a tiszántúli löszháton, az Illanckörnyéki erdővidék Debrecenig lehúzódnó tölgyesében. Éveken át végzett pilotméréseket azzal a céllal, hogy a Kárpátok hegyvonulata és az Alföld peremterülete közötti hegységi–síksági (termikus eredetű) szél létezését bebizonyítsa. Még a 30-as években az egyik legnívósabb német folyóiratban jelent meg cikke a magyar Alföld mediterrán ciklon hatására kialakuló aerológiai viszonyairól. Ez az első magyar munka az időjárás háromdimenziós analízisének még ma is nagyon aktuális témakörében. Nyugdíj felé közeledve munkássága ismét a klimatológia irányába tért el, műfajilag a statisztikus klimatológia felé. Elsősorban a hőmérséklet- és csapadékidősorok sajátosságaival foglalkozott. Felfedte a homogenitás, inhomogenitás kérdésének lényegét, sőt egyik munkájában (1961-ben!) az éghajlatváltozás problematikáját is megemlítette. Ez lehetett tehát az első hazai tudományos közlemény, amely az éghajlatváltozás okait elemezte és megkísérelte a különböző éghajlat-ingadozások időpontjának statisztikai alapon történő kijelölését.

A hosszú és tevékeny életpálya alatt óriási tapasztalat és tudományos ismeretanyag halmozódott fel Berényi Dénes munkássága nyomán. Annak ellenére, hogy vizsgálatainak egyes részeredményeit rendszeresen publikálta tudományos közleményeiben és könyvekben, mégis határkőnek tekinthető az, amikor 1967-ben az Akadémiai Kiadó és a stuttgarter Fischer cég közös gondozásában német nyelven megjelent a „Mikroklimatologie. Mikroklima der bodennahen Atmosphäre” c. munkája. A mű – az életmű – szintézisét adja mindazoknak a világviszonylatban addig elért eredményeknek, amelyek a talaj menti légréteg sajátosságaira, fizikai törvényszerűségeire vonatkoznak. Több saját eredményt is publikált ebben a könyvben, amely akkor mind hazai, mind nemzetközi téren igen nagy elismerést váltott ki, és amely a

mikroklimatológiát művelők vagy tanulók körében ma is közkezen forgó mű.

Berényi professzor aktív társadalmi és tudománypolitikai tevékenységet fejtett ki az egyetemen és különböző tudományos társaságokban, valamint akadémiai bizottságokban. Hosszú időn át tagja volt a Magyar Meteorológiai Társaság választmányának és tudományos tanácsának, a Magyar Tudományos Akadémia Meteorológiai Tudományos Bizottságának. Különösen sokat tevékenykedett ez utóbbi bizottság agrometeorológiai albizottságában, amelynek elnöke volt. Állandó tagja volt a Természettudományi Kar tanácsának, éveken át főszerkesztőként szerkesztette az egyetem Actáját.

Kiemelkedő kutatói, oktatói és nevelői tevékenységét az akkori kormányzat a Munka Érdemrend és az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetésekkel ismerte el. A Magyar Meteorológiai Társaság pedig Hegyfok Emlékéremmel tüntette ki.

Berényi professzor 1971. június 30-án nyugalmába vonult. Justyák János, a Meteorológiai Tanszék akkori vezetője kezdeményezte, hogy ebből az alkalmából a 70. életévét betöltött professzort egy, tanítványai és barátai által írt dolgozatokat tartalmazó emlékkötettel köszöntsék. A díszkötésben megjelent könyv első oldalán ez olvasható: „...Berényi professzor azonban 1971. november 30-án elhunyt, mielőtt e könyv megjelenhetett. Hirdessék most már ezek az írások az emlékezetét!”

Irodalom

- Justyák János: Dr. Berényi Dénes professzor emlékére. In memorandum prof. Dionysii Berényi, Acta Geographica Debrecina, Tom. XV–XVI, 1971.
- Justyák János–Kéri Menyhért: Emlékezés Dr. Berényi Dénes professzorra. Emlékezés Berényi Dénes professzorra születésének 95. évfordulóján. KLTE Meteorológiai Tanszék, Debrecen, 1995.
- Justyák János–Tar Károly: Berényi Dénes, 1900–1971. Debreceni Szemle, 1997, pp. 3–4.
- Justyák János–Kéri Menyhért–Szász Gábor: Dr. Berényi Dénes professzor életútja, munkássága. Dr. sen. Berényi Dénes születésének 100 éves jubileumi ünnepe. Debrecen, 2001.
- Tar Károly: A Debreceni Egyetem Meteorológiai Tanszékének története. Dr. sen. Berényi Dénes születésének 100 éves jubileumi ünnepe. Debrecen, 2001.
- Tar Károly: Berényi Dénes. Pedagógusok arcképcsarnoka, 2003. Karácsony Sándor Neveléstörténeti Egyesület, pp. 39–45.